

УДК 02:908](477.44):004.774.6

DOI 10.32461/2409-9805.2.2023.284656

Цитування:

Анісімова О. М., Лукаш Г. П. Краєзнавчий контент бібліотек Вінниччини. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 2. С. 39–47.

Anisimova O., Lukash H. (2023). Local Sciences Content of Libraries of Vinnichchina. *Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 39–47 [in Ukrainian].

Анісімова Ольга Миколаївна,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри інформаційних
систем управління

Донецького національного університету
імені Василя Стуса

<https://orcid.org/0000-0002-8016-9361>
o.anisimova@donnu.edu.ua

Лукаш Галина Павлівна,

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри інформаційних
систем управління

Донецького національного університету
імені Василя Стуса

<https://orcid.org/0000-0002-9777-7718>
g.lukash@donnu.edu.ua

КРАЄЗНАВЧИЙ КОНТЕНТ БІБЛІОТЕК ВІННИЧЧИНИ

Мета статті – вивчити сучасний зміст краєзнавчої діяльності бібліотек Вінниччини; встановити стан дослідження краєзнавчого контенту бібліотек Вінниччини; охарактеризувати складники та зміст краєзнавчої роботи бібліотек, що потребує нового підходу до процесів збереження краєзнавчих фондів; встановити місце краєзнавчої діяльності як провідного напрямку бібліотечної роботи. Для досягнення поставленої мети було використано комплекс дослідницьких **підходів і методів**: системний, діяльнісний, історичний, соціально-комунікаційний підходи і методи наукового аналізу та синтезу, метод порівняння, описання та вимірювання, бібліографічний. **Наукова новизна** роботи полягає в розширенні уявлень про якість краєзнавчого контенту в бібліотеках Вінниччини, який розміщений на сайтах установ та формує розуміння національної ідентичності й самосвідомості. **Висновки**. У процесі дослідження виявлено, що бібліотеки Вінниччини відіграють важливу роль у збереженні та поширенні краєзнавчого контенту. Краєзнавча робота посідає важливе місце в діяльності бібліотек Вінниччини: це ознайомлення з історією рідного краю, виховання інтересу до історії, популяризація краєзнавчих видань і краєзнавчий атрибут в оформленні бібліотек, формування краєзнавчого фонду та його популяризація. Краєзнавчий контент охоплює різноманітні види інформації про історію, культуру, природу та людей, які живуть на Вінниччині. Цей напрям роботи активно продовжують вінницькі бібліотеки й під час війни, застосовуючи різні форми популяризації краєзнавчих знань: від виставок-експозицій, вернісажів, вікторин, історичних подорожей, слайд-презентацій про музейні експозиції, про життя та діяльність відомих краян до краєзнавчих конференцій, літературних вечорів, цікавих зустрічей з відомими персонами краю – до організації діяльності клубів та об'єднань краєзнавців і свят місцевих населених пунктів.

Ключові слова: краєзнавчий контент, бібліотечне краєзнавство, формування культурної свідомості, краєзнавчий електронний каталог.

Anisimova Olha,
doctor of economics, professor,
head of the department of management information systems
Vasyl Stus' Donetsk National University

Lukash Halyna,
doctor of philological sciences, professor,
professor of the department of management information systems
Vasyl Stus' Donetsk National University

LOCAL SCIENCES CONTENT OF LIBRARIES OF VINNICHCHINA

*The purpose of the article is to study the modern content of local history activities of Vinnytsia libraries; to determine the state of research of local history content of Vinnytsia libraries; characterize the components and content of local history work of libraries, which requires a new approach to the processes of preservation of local history funds; to establish the place of local history activity as a leading direction of library work. A complex of research **approaches and methods** was used to solve the tasks: systemic, activity, historical, socio-communication approaches and methods of scientific analysis and synthesis, the method of comparison, description and measurement, bibliographic. **The scientific novelty** of the performed work consists in expanding ideas about the quality of local history content in the libraries of Vinnytsia, which is posted on the websites of institutions and forms an understanding of national identity and self-awareness. **Conclusions.** In the process of research, it was found that the libraries of Vinnytsia play a significant role in the preservation and dissemination of local history content. Local history work occupies an important place in the activities of Vinnytsia libraries: it is familiarization with the history of the native region, instilling interest in history, popularization of local history publications and a local history attribute in the design of libraries, formation of a local history fund and its popularization. Local history content covers diverse types of information about history, culture, nature and people living in Vinnytsia. This line of work was actively continued by Vinnytsia libraries even during the war with various forms of popularization of local history knowledge: from exhibitions-expositions, vernissages, quizzes, historical trips, slide presentations about museum exhibits, about the life and activities of famous regions to local history conferences, literary evenings, interesting meetings with famous people of the region, to the organization of activities of clubs and associations of local historians and holidays of local settlements.*

Key words: local history content, library local history, formation of cultural awareness, local history electronic catalog.

Актуальність теми дослідження. Значення краєзнавчої діяльності бібліотеки на сучасному етапі постійно зростає. Це пов'язано з процесами відродження і збереження національних культур, прагненням окремих регіонів інтегруватися у світовий культурно-інформаційний простір, що актуалізує проблему наукового обґрунтування контенту краєзнавчої бібліотечної діяльності. Вінниччина як один з регіонів України з давньою історією має багату культурну спадщину. Вінницькі бібліотеки відіграють важливу роль у збереженні цих цінностей та пропагуванні знань про них серед населення. Вони стають центрами, де розміщені унікальні джерела краєзнавчої інформації, які неможливо знайти десь-інде.

Мета статті – вивчити сучасний зміст краєзнавчої діяльності бібліотек Вінниччини; встановити стан дослідження краєзнавчого контенту бібліотек Вінниччини; охарактеризувати складники і зміст краєзнавчої роботи бібліотек, що потребує

нового підходу до процесів збереження краєзнавчих фондів; встановити місце краєзнавчої діяльності як провідного напрямку бібліотечної роботи.

Аналіз досліджень та публікацій з бібліотечної справи засвідчив зацікавленість науковців і практиків до краєзнавчої проблематики. В інформаційному бюлетені «Краєзнавча робота в бібліотеках України» містяться результати наукового дослідження сучасної організаційної структури та кадрового забезпечення краєзнавчої діяльності в регіональних бібліотеках України. Цей випуск містить аналіз фахового потоку видань і публікацій за 2017–2021 роки, здійснений на основі відомостей зі спеціалізованої електронної бази даних «Теорія, методика і практика бібліотечного краєзнавства» [17]. У січні 2022 року вийшли друком матеріали XXXII Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції з міжнародною участю «Вінниччина минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження» [5].

Бібліографічний показник «Теорія, методика і практика бібліотечного краєзнавства» містить інформацію про опубліковані у 2017–2021 роках книги, автореферати дисертацій, рецензії, статті з наукових збірників, періодичних та продовжуваних видань, що висвітлюють різні аспекти краєзнавчої бібліотечної діяльності [18]. «Огляд краєзнавчої роботи регіональних бібліотек України під час дії воєнного стану» містить короткий огляд краєзнавчої роботи провідних регіональних книгозбірень України за період з 24 лютого до 30 квітня 2022 року, який свідчить, що навіть в ці складні часи бібліотеки сумлінно виконують свої функції – інформаційну та просвітницьку [15]. Оперативний аналіз краєзнавчої діяльності регіональних бібліотек України в період воєнного стану дав змогу зробити такі висновки:

1. У світлі жахливих злочинів проти людства, що скоїли та продовжують здійснювати російські військові на території України, найбільш актуальною та поширюваною є інформація, пов'язана з історією України, її боротьбою за державність: біографії видатних українців, дисидентів та політичних в'язнів, які боролися із «совєтською» ідеологією; також набирають популярності видання воєнно-історичної тематики.

2. Оперативність надання інформації бібліотекарями посідає одне з провідних місць у висвітленні подій у регіонах. Бібліотечні фахівці, яким раніше була притаманна більш зважена та поміркована робота, мобілізувалися, швидко реагують на новини, генерують їх, опрацьовують, доповнюють, надають інформації фактично-історичного підкріплення.

3. Війна вимагає від усіх працівників книгозбірень оперативності та надзусиль. Бібліотеки перетворилися на волонтерські центри, пункти психологічної підтримки. Водночас вони продовжують виконувати завдання за основними напрямками краєзнавчої бібліотечної діяльності [15].

Проблемною для бібліотечного краєзнавства залишається застаріла нормативно-правова база, оскільки одним із перших нормативних документів після ухвалення Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» у 1995 році стало затверджене наказом Міністерства культури і мистецтв України № 314 від 11.06.1996 Положення про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України, яке чинне й нині [16].

Виклад основного матеріалу. Бібліотеки Вінниччини відіграють важливу роль у формуванні та збереженні краєзнавчого контенту. Вони є місцем зберігання цінних джерел: книг, періодичних видань, документів, фотоархівів та аудіовізуальних матеріалів, пов'язаних з історією, культурою та природою регіону. Одним з важливих

аспектів роботи бібліотек є збереження історичних і культурних документів. Бібліотеки працюють у тісній співпраці з музеями, архівами й іншими культурними установами для збереження та вивчення різноманітних артефактів. Наприклад, Краєзнавчий архів Вінниччини зберігає документи та матеріали, пов'язані з історією та культурою регіону, які доступні для дослідження та використання в бібліотеках [7]. Сьогодні перед користувачами гостро стоїть проблема орієнтації в інформаційному потоці. Саме тому на бібліотеки лягає завдання не просто збору та зберігання краєзнавчих документів, а й інформаційного забезпечення краєзнавства. Складники бібліотечного краєзнавства потребують наповнення іншим сенсом і змістом у зв'язку з новими умовами існування бібліотек і новими інформаційними технологіями.

Основою краєзнавчої роботи бібліотек є краєзнавчі фонди. Як зазначено в Положенні, вони «включають, по-перше, документи, пов'язані з краєм змістом, – незалежно від тиражів, мови, місця видання чи виготовлення, політичної чи ідейної спрямованості (краєзнавчі документи); і, по-друге, документи, пов'язані з краєм походженням (місцеві видання), опубліковані на території краю, – незалежно від їх змісту, виду, способу видання, мови, в т. ч. малотиражні, внутрівідомчі, вузькоспеціальні та ін.» [16]. Тобто краєзнавчі фонди – узагальнене поняття, що об'єднує сукупність різних типів і видів краєзнавчих документів і місцевих видань. Проте слід чітко розмежовувати ці два складники краєзнавчих фондів, що формуються і організовуються паралельно: 1) фонд краєзнавчих документів, 2) фонд місцевих видань (або місцевий друк). Фонд краєзнавчих документів представлений більш повно за змістовно, за типо-видовою ознакою документів. Бібліотеки Вінниччини активно розробляють та впроваджують різноманітні ресурси й ініціативи для забезпечення доступу до краєзнавчого контенту. Це дає змогу користувачам бібліотек отримувати широкий спектр інформації та поглиблювати свої знання про регіон.

Одним з таких ресурсів є електронні бази даних та цифрові колекції, які містять цінні краєзнавчі матеріали. Наприклад, у бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського створено електронну бібліотеку, де можна знайти книги, статті, фотографії та інші джерела, пов'язані з історією та культурою Вінниччини [12]. Це дозволяє зручно отримувати доступ до краєзнавчого контенту з будь-якого місця та в будь-який час.

Досліджуючи історію вінницьких місцевостей, працівники бібліотек проводять власні краєзнавчі пошуки. Записують розповіді старожилів, звертаються до архівів. Найбільшою мірою меморіальний аспект краєзнавчої діяльності

бібліотек проявився з початком перейменування вулиць Вінниці, поверненням їм історичних назв. Користувачів цікавить походження назв вулиць, парків, скверів, узвозів, а також відомості про особистостей, іменами яких названі вулиці міста [11]. Яскравим прикладом співпраці обласної наукової бібліотеки та Державного архіву Вінницької області може бути біобібліографічний покажчик «Творець архітектурної історії Вінниці початку ХХ століття», присвячений 150-річчю від дня народження архітектора Г. Г. Артинова з електронним додатком архівних матеріалів [3]. Отже, одним з основних нюансів краєзнавчого контенту є відтворення історичного та культурного образу Вінниччини.

Популяризація краєзнавчих документів і відомих постатей здійснюється різними формами роботи, включаючи соціокультурну діяльність, зокрема бібліотечні виставки, літературно-мистецькі вечори, традиційні Стусівські читання, засідання літературно-мистецького клубу «Птах душі», презентації нових книг місцевих авторів [3].

Популярними ініціативами є проведення краєзнавчих лекцій, семінарів і майстер-класів, де експерти та вчені діляться своїми знаннями та дослідженнями про Вінниччину. Це надає можливість громаді отримати актуальну та цікаву інформацію, а також сприяє створенню платформи для обміну ідеями та співпраці.

Етнографічне краєзнавство представлене в бібліотеках циклами народознавчих заходів з метою ознайомлення користувачів зі святами, звичаями, традиціями, народними промислами, про це розповідає, наприклад, завідувач відділу маркетингу, реклами і соціокультурної діяльності Вінницької ОУНБ ім. Валентина Отамановського Н. Крисько [11]. Зміст краєзнавчої роботи публічних бібліотек визначається такими основними складниками: формування краєзнавчого фонду, створення довідкового апарату, широка популяризація краєзнавчих видань і наявність краєзнавчої специфіки в оформленні бібліотеки (табл. 1).

Таблиця 1

Складники і зміст краєзнавчої роботи бібліотек [17]

Складники краєзнавчої роботи бібліотек	Контент краєзнавчої роботи бібліотек
Формування краєзнавчого фонду	Краєзнавчий фонд у повному складі формується в центральній бібліотеці. У читальному залі збирають цінні видання, що користуються великим попитом.
Організація фонду краєзнавчих документів	Зведена краєзнавча картотека чи каталог – найповніше та різнобічне відображення існуючих документів, картографічних, нотних видань, аудіовізуальних та інших матеріалів про край. Збільшення інформаційного потенціалу бібліотек шляхом створення банків даних з питань краєзнавства, у яких представлені не тільки відомості з виданих, але й з неопублікованих джерел, службової документації, фактографічні, статистичні дані.
Створення краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату	Здійснюється під час проведення інформаційної і масової роботи за допомогою системи краєзнавчих каталогів і картотек та бібліографічних посібників, а також безпосередньо під час видачі краєзнавчих документів користувачам на абонементі або в читальних залах.
Популяризація краєзнавчих документів	Засоби бібліотечної роботи: книжкові виставки, огляди літератури, читацькі конференції, диспути, літературні вечори, краєзнавчі календарі. Краєзнавчі кутки трьох типів: - тематичні (пов'язані з місцевими подіями; природознавчі); - меморіальні (присвячені одній особі, групі осіб); - загального характеру.
Комплексні заходи з популяризації краєзнавчих документів	Краєзнавчі дні (тижні, місячники); краєзнавчі читання; читацькі конференції; презентації; диспути; літературні вечори; зустрічі з відомими людьми краю, вченими, краєзнавцями; конкурси на кращого знавця краю; гра-мандрівка по рідному краю; клуби та об'єднання краєзнавців; свята малих сіл. Нові форми роботи: слайд-розповідь, радіопрем'єра книги, краєзнавчі аукціони та турніри, «звукові» виставки.

Цікаву форму такої роботи запропонувала Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського – Культурно-просвітницький блок [12]. На цьому сайті постійно оновлюється така інформація: Календар 2023, Літературні та мистецькі дати 2023, Вінниччина 2023. Календар знаменних і пам'ятних дат веде також і сайт Наукової бібліотеки Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова [13].

Для краєзнавчої сфери пріоритетне значення має проблема збереження краєзнавчих та місцевих документів для нинішніх і майбутніх

поколінь, яка набуває особливого соціального значення. Використання інформаційних технологій дасть можливість бібліотекам створити надійну документальну базу «Пам'ять регіону», що є складовою національної програми «Пам'ять України», здійснюваної в межах програми ЮНЕСКО «Пам'ять світу» [4; 7; 10]. Це вимагає нового підходу до процесів збереження краєзнавчих фондів, які нині все більше пов'язані з оцифруванням документів. Переведення фондів у цифрову форму – найперспективніший напрям збереження найцінніших краєзнавчих документів.

Рис. 1. Напрями краєзнавчої роботи бібліотек Вінниччини [16; 17]

Використання краєзнавчого контенту, доступного в бібліотеках Вінниччини, має велике значення для громади. Це допомагає зберегти та популяризувати культурну спадщину регіону, а також формує національну свідомість і громадянський патріотизм. Так, КЗ «Бершадська бібліотека» продовжує реалізовувати народознавчий проєкт «Етнодень в бібліотеці» [8]. На виконання Державної програми розвитку краєзнавства на період до 2025 року Науково-технічна бібліотека Вінницького національного технічного університету реалізує краєзнавчий проєкт «Вінниччина: історія, сьогодення, майбутнє» з підпроєктами:

- «Ім'ям своїм прославили Україну» – про наших видатних земляків, що народилися або жили та працювали на Вінниччині, плідно доклалися до науково-технічного прогресу, залишили культурну спадщину та уславили цей край. Їхні імена відомі далеко за межами держави, але мало відомі в нас;

- «Вінниччина: Terra incognita», який висвітлює сторінки історії краю, його етнічні, мовні, культурні традиції, пам'ятки архітектури тощо;

- «Імена, увічнені у вулицях Вінниці» – про видатних людей, які залишили свій слід в історії, особистостей, які вплинули на розвиток нашого міста, країни, людства загалом та чийми іменами названо вулиці й провулки нашого міста [14].

Краєзнавчий контент також сприяє розвитку туризму в регіоні. Багатий інформаційний матеріал про Вінниччину дає змогу привабити туристів та показати їм цікаві об'єкти, пам'ятки й місця, пов'язані з історією та культурою регіону. Це створює сприятливі умови для розвитку інфраструктури туризму та збільшення потоку відвідувачів, що позитивно впливає на економіку та соціальний розвиток Вінниччини.

Краєзнавчий контент також використовують в освітніх процесах. Він допомагає учням і студентам сформувати знання про історію та культуру свого регіону, розширити світогляд та розвинути почуття патріотизму. Бібліотеки Вінниччини впроваджують різні освітні програми, які базуються на краєзнавчому контенті та сприяють розвитку обізнаності й самоосвіти громади.

Як інформує Вінницький обласний навчально-методичний центр галузі культури, мистецтв та туризму, у квітні 2023 року завершила навчання група завідувачів сільських бібліотеки-філій з тематики «Бібліотечне краєзнавство – важливий напрям діяльності сільської бібліотеки» [4]. У межах курсу слухачі ознайомились із краєзнавчою роботою бібліотек міста та краєзнавчого відділу обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, тож зможуть

більш професійно виявляти й популяризувати призабуті й нові події і імена малої Батьківщини. Хоча бібліотеки Вінниччини вже зробили вагомий крок у розробку та забезпечення доступу до краєзнавчого контенту, але мають і певні виклики існування та подальшого розвитку цих ресурсів. Один з основних – полягає в збиранні, оцифруванні та архівації наявних матеріалів. Багато цінного краєзнавчого контенту, зокрема старовинні фотографії, документи та література, можуть бути розсіяні в приватних колекціях та архівах. Тому виникає потреба активно співпрацювати з громадою, архівами та музеями для збору цих матеріалів та їх збереження.

Другий виклик пов'язаний з популяризацією краєзнавчого контенту серед широкої громадськості. Бібліотеки загалом активно просувають свої ресурси та спрямовані на привертання уваги громадян до вивчення історії та культури Вінниччини. Наприклад, у Науковій бібліотеці ВНМУ з нагоди відзначення 85-ї річниці від дня народження А. Давидюка, відомого історика-краєзнавця, який досліджував тему політичних репресій в Україні й на Поділлі у 20–50-х роках ХХ ст., відбувся круглий стіл «Громадсько-політична діяльність А. Т. Давидюка: погляд у минуле заради майбутнього». Відзначити внесок Анатолія Трохимовича в збереження справедливості та об'єктивності історичних подій зібралися колеги, друзі та односельчани. Присутні переглянули буктрейлер на книгу А. Давидюка «Лікарська гекатомба», виставку його праць «Трагічними сторінками літописів: шлях до правди» [6; 13].

Третій виклик стосується розвитку цифрових технологій. З появою в бібліотеках доступу до ресурсів мережі «Інтернет» багато матеріалів стають доступними в найширшому сенсі та постають як частина краєзнавчих інформаційних ресурсів. Бібліотекам необхідно відстежувати й використовувати сучасні цифрові технології для створення електронних архівів, вебсайтів та онлайн-платформ, що надають зручний доступ до краєзнавчого контенту в будь-який час та з будь-якого пристрою.

У сучасному цифровому світі використання сучасних технологій стає невід'ємним складником роботи з краєзнавчим контентом у бібліотеках Вінниччини. Ці технології дають змогу зберігати, організувати, поширювати та збагачувати цінний матеріал. Однією з ключових технологій є цифрова архівна система. За допомогою такої системи можна архівувати електронні копії документів, фотографій, відеоматеріалів та інші артефакти, пов'язані з краєзнавством. Це дає можливість зберегти цінний контент в електронному вигляді та забезпечити його доступність для користувачів.

Окрім збереження, бібліотеки активно беруть участь у створенні нового краєзнавчого контенту. Вони організують краєзнавчі виставки, лекції, семінари й інші заходи, спрямовані на пропагування знань про Вінниччину [2; 6; 8; 10].

Так, останнім часом серед читацького загалу зростає попит на нон-фікшн літературу, тобто на літературу факту, документальну літературу. Задовольняючи власні інформаційні потреби з краєзнавства, користувачі дедалі частіше звертаються до архівних установ. Читачі прагнуть дізнатися про достовірні, раніше замовчувані факти, теми й імена, на які було накладено табу. Зокрема, поглиблено роботу в царині історико-медичного краєзнавства, вивчають маловідомі сторінки історії Вінницького медичного університету імені Миколи Пирогова, забуті й замовчувані імена його науковців [13; 19].

Бібліотеки також активно використовують сучасні технології для поширення краєзнавчого контенту. Вони створюють електронні бази даних, цифрові колекції та онлайн-ресурси, що дають змогу зручно отримувати доступ до краєзнавчої інформації. У результаті роботи бібліотек Вінниччини формується багатий краєзнавчий контент, який стає доступним для вивчення та використання широкій аудиторії. Це сприяє розвитку культурно-історичного туризму, стимулює наукові дослідження та сприяє формуванню почуття патріотизму серед місцевого населення.

Технології віртуальної реальності та розширеної реальності можуть стати потужним інструментом для популяризації культурної спадщини Вінниччини. За допомогою віртуальних турів та інтерактивних додатків користувачі зможуть відвідати музеї, історичні місця та інші об'єкти культурної спадщини прямо зі свого комп'ютера чи смартфона.

Залучення громади є ключовим аспектом роботи з краєзнавчим контентом у бібліотеках Вінниччини. Це дає можливість залучити різноманітний досвід, знання та ресурси громадських членів, що сприяє більш широкому та глибокому розумінню культурної спадщини регіону.

Один зі способів залучення громади – проведення різноманітних заходів, спрямованих на популяризацію краєзнавчого контенту. Це можуть бути лекції, семінари, майстер-класи, виставки, екскурсії та інші події, які стимулюють інтерес до вивчення культурних традицій та історії Вінниччини.

Також важливо створити можливості для активної участі членів громади в збиранні та документуванні краєзнавчого матеріалу. Це можуть бути програми волонтерства, спільні проекти зі збирання історичних фактів та свідчень,

створення фотоархівів та аудіозаписів свідчень. Це дозволить не тільки збагатити краєзнавчий контент, але й залучити громаду до процесу збереження власної історії та культурної спадщини.

Особливу увагу слід приділяти залученню молоді до роботи з краєзнавчим контентом. Формування в юного покоління інтересу до власної культурної спадщини стане запорукою її збереження та подальшого розвитку. Для цього можна організувати освітні програми, конкурси, творчі проекти та інші заходи, спрямовані на активну участь молоді в роботі з краєзнавчим контентом.

Наукова новизна статті полягає в розширенні уявлень про якість краєзнавчого контенту в бібліотеках Вінниччини, який міститься на сайтах установ та формує розуміння національної ідентичності та самосвідомості.

Висновки. Отже, у процесі дослідження виявлено, що бібліотеки Вінниччини відіграють велику роль у збереженні та поширенні краєзнавчого контенту. Краєзнавча робота посідає важливе місце в діяльності бібліотек Вінниччини: це ознайомлення з історією рідного краю, виховання інтересу до історії, популяризація краєзнавчих

видань та краєзнавчий атрибутів в оформленні бібліотек, комплектування краєзнавчого фонду та його популяризація.

Краєзнавчий контент охоплює різноманітні види інформації про історію, культуру, природу та людей, які живуть на Вінниччині. Цей напрям роботи активно продовжують вінницькі бібліотеки й під час війни, популяризуючи краєзнавчі знання за допомогою різних форм: від виставок-експозицій, вернісажів, вікторин, історичних подорожей, слайд-презентацій про музейні експозиції, про життя та діяльність відомих краян – до краєзнавчих конференцій, літературних вечорів, цікавих зустрічей з відомими персонами краю, до організації діяльності клубів та об'єднань краєзнавців і свят місцевих населених пунктів.

У результаті впровадження таких заходів бібліотеки Вінниччини мають можливість не лише зберігати та популяризувати краєзнавчий контент, але й розширювати свою роботу як центру розвитку культури, де громада набуває знання, ділиться досвідом і спільно працює над збереженням та просуванням багатогранного культурного доробку Вінниччини.

Список використаних джерел

1. Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : вебсайт. URL: <https://library.vspu.edu.ua> (дата звернення: 01.04.2023).
2. Білоус В. С. Усна історія – важливе джерело краєзнавчого дослідження історії бібліотеки. *Гуманітарні студії НАКККіМ – 2017* : матер. Міжнар. наук.-теорет. конф. (Київ, 23 листопада 2017 р.). Київ : НАКККіМ, 2017. С. 4–7.
3. Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені Валентина Отамановського : вебсайт. URL: <https://library.vn.ua> (дата звернення: 01.04.2023).
4. Вінницький обласний навчально-методичний центр галузі культури, мистецтв та туризму : вебсайт. URL: <http://www.skm.vn.ua/> (дата звернення: 01.04.2023).
5. Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. До 90-х роковин Голодомору 1932–1933 рр. : матер. XXXIV Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції. 3 листопада 2022 р. / ред. кол.: Ю. А. Зінько (відп. ред.), С. Ю. Юзвак, В. О. Гребеньова (відп. секр.) та ін. Міністерство освіти і науки України ; Вінницька обласна військова адміністрація ; Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського Історичний факультет та ін. Вінниця, 2022. 224 с. URL: <http://surl.li/incty> (дата звернення: 01.04.2023).
6. Гальчак С. Д. Краєзнавчий рух на Вінниччині в умовах незалежності України. *Краєзнавство* 1–4. 2005.. URL: <https://core.ac.uk/download/38335768.pdf> (дата звернення: 01.04.2023).
7. Державний архів Вінницької області : вебсайт. URL: <https://davio.gov.ua> (дата звернення: 01.04.2023).
8. Німчук Л. КЗ «Бершадська бібліотека» продовжує реалізовувати народознавчий проєкт «Етнодень в бібліотеці». URL: radabershad.gov.ua/news/culture/4761-yaskravyi-zeleniy-zapashniy-etnoden-vidbuvsya-u-biblioteci.html (дата звернення: 06.04.2023).
9. Краєзнавча робота в бібліотеках України: інформаційний бюлетень. Вип. 33: Теорія, методика і практика бібліотечного краєзнавства (2017–2021 рр.) : експрес-дослідження інформаційного потоку / Нац. іст. б-ка України ; підгот. В. Кисельова ; ред. О. Михайлова. Київ, 2022. 42 с.
10. Краєзнавчий музей Вінниччини : вебсайт. URL: <https://vinnytsia-museum.in.ua> (дата звернення: 06.04.2023).

11. Крисько Н. М. Роль бібліотеки в популяризації народних звичаїв, традицій і обрядів (на прикладі роботи Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва). *Бібліотека в умовах сучасності і конструювання майбутнього* : матер. II Наук.-практ. конф. (Вінниця, 25 вересня 2019 р.). URL: https://library.vn.ua/Konf2019/texts/5_5.htm (дата звернення: 06.04.2023).
12. Культурно-просвітницький блок ВДПУ імені Михайла Коцюбинського : вебсайт. URL: https://library.vspu.edu.ua/html/zpd_vin.htm (дата звернення: 02.04.2023).
13. Наукова бібліотека Вінницького національного медичного університету : вебсайт. URL: <http://library.vnmu.edu.ua/about/> (дата звернення: 02.04.2023).
14. Науково-технічна бібліотека Вінницького національного технічного університету : вебсайт. URL: <https://lib.vntu.edu.ua/> (дата звернення: 02.04.2023).
15. Огляд краєзнавчої роботи регіональних бібліотек України під час дії воєнного стану (24.02–30.04.2022): Національна історична бібліотека України / підгот. О. Покропивна, ред.: О. Михайлова, Н. Волошинська. Київ, 2022. 11 с.
16. Положення про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України. URL: https://lib.kherson.ua/ukr-kr_rob-1-1.htm#2 (дата звернення: 02.06.2023).
17. Свагула Т. Деякі аспекти краєзнавчої роботи бібліотек : методичні поради. URL: https://lib.kherson.ua/kr_rob-1.htm (дата звернення: 06.04.2023).
18. Теорія, методика і практика бібліотечного краєзнавства (2017–2021 рр.) : експрес-дослідження інформаційного потоку : бібліогр. покаж. / Нац. іст. б-ка України ; підгот.: В. Кисельова; ред. О. Михайлова. Київ, 2022. 173 с.
19. Юрчишина О. Краєзнавчі нон-фікшн видання бібліотеки Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова як результат науково-дослідницької діяльності. *Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі* : матер. III Наук.-практ. інтернет-конф. (Харків, 22–29 жовтня 2018 р.). Харків : НБ ХНМУ, 2018. С. 1–7.

References

1. Library of Mykhailo Kotsiubynskiy Vinnytsia State Pedagogical University: Website. Retrieved from: <https://library.vspu.edu.ua> [in Ukrainian].
2. Bilous, V. S. (23.11.2017). Oral history is an important source of local history research in the history of the library. Humanities studies of NAKKKiM – 2017: materials of the International Scientific and Theoretical Conference. Kyiv: NAKKKiM, 4–7 [in Ukrainian].
3. Vinnytsia Regional Universal Scientific Library named after Valentin Otamanovsky: Website. Retrieved from: <https://library.vn.ua> [in Ukrainian].
4. Vinnytsia Regional Educational and Methodological Center of Culture, Arts and Tourism: Website. Retrieved from: <http://www.ckm.vn.ua/> [in Ukrainian].
5. Zinko, Yu. A. (ed.). (03.11.2022). Vinnytsia past and present. Local history studies Until the 90s of the Holodomor of 1932–1933: Materials of the XXXIV Vinnytsia All-Ukrainian Scientific Historical and Local History Conference [in Ukrainian].
6. Galchak, S. D. (2005). The local studies movement in Vinnytsia region in the conditions of Ukraine's independence, Local Studies 1–4. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/38335768.pdf> [in Ukrainian].
7. State archive of Vinnytsia region: Website. Retrieved from: <https://davio.gov.ua> [in Ukrainian].
8. Nimchuk, L. (2023). "Bershad library" KZ continues to implement the ethnographic project "Ethnoday in the library". Retrieved from: radabershad.gov.ua/news/culture/4761-yaskravyi-zeleniy-zapashniy-etnoden-vidbuvsya-u-biblioteci.html [in Ukrainian].
9. Skorokhvatova, A. (2022). Local history work in the libraries of Ukraine: information bulletin. Vol. 33. Theory, methodology and practice of library regional studies (2017–2021): express study of information flow. Kyiv, 42 [in Ukrainian].
10. Regional History Museum of Vinnytsia: Website. Retrieved from: <https://vinnytsia-museum.in.ua> [in Ukrainian].
11. Krysko, N. M. (25.09.2019). The role of the library in the popularization of folk customs, traditions and rituals (on the example of the work of the K. A. Timiryazev National University of Vinnytsia) Library in the conditions of modernity and construction of the future: II scientific and practical conference. Vinnytsia. Retrieved from: https://library.vn.ua/Konf2019/texts/5_5.htm [in Ukrainian].
12. Mykhailo Kotsiubynskiy Cultural and Educational Block of the VDPUs: Website. Retrieved from: https://library.vspu.edu.ua/html/zpd_vin.htm [in Ukrainian].

13. Scientific library of Vinnytsia National Medical University: Website. Retrieved from: <http://library.vnmu.edu.ua/about/> [in Ukrainian].
14. Scientific and technical library of Vinnytsia National Technical University: Website. Retrieved from: <https://lib.vntu.edu.ua/> [in Ukrainian].
15. Skorokhvatova, A. (2022). Review of regional history work of regional libraries of Ukraine during martial law, (24.02–30.04.2022): National Historical Library of Ukraine. Kyiv, 11 [in Ukrainian].
16. Regulations on local history work of the libraries of the Ministry of Culture and Arts of Ukraine. Retrieved from: https://lib.kherson.ua/ukr-kr_rob-1-1.htm#2 [in Ukrainian].
17. Svatula, T. (2002). Some aspects of local history work of libraries: methodical advice. Retrieved from: https://lib.kherson.ua/kr_rob-1.htm [in Ukrainian].
18. Skorokhvatova, A. (2022). Theory, methodology and practice of library regional studies (2017–2021): express study of information flow: bibliogr. show / National history b-ka of Ukraine. Kyiv, 173 [in Ukrainian].
19. Yurchyshina, O. (22–29.10.2018). Local history non-fiction editions of the library of Vinnytsia National Medical University named after E. Pirogov as a result of research activity. Libraries and society: movement in time and space: III Scientific and practical online conference, Kharkiv, NB KhNMU, 1–7 [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 11.04.2023
Отримано після доопрацювання 17.05.2023
Прийнято до друку 26.05.2023*